

Referat fra Ledermøte i RSG, 20. – 21. oktober 2017

-Ove Ommundsen ønsker velkommen til Ledermøte på Hjelmeland.

Opprop ved Kjell Åge Torsen 11 lokallag mangler representant.

Innledning m/leder Bjørn Høyland.

Viktig at vi har en sterk organisasjon når avling/priser blir dårligere. Stor satsning på sau der det skal kjøpes inn grovfor, i år er det lite/ingen rundballer til salgs. Vi trenger bedre kontakt mellom Fylkeslaget og lokallagene. Hvordan skal vi klare få en bedre kommunikasjon? RSG jobber for å få en bedre kommunikasjon mellom lokallag og RSG. Trenger deres hjelp. Sauenæringen må stå sammen uansett hvor du bor og hvilken sauserase enn har. Hvis vi står samla er vi sterke. Organisasjonen trenger at næringen står samla for å møte utfordringene som vi har. Geite næringen klarte stå sammen med NSG med å opprettholde markedsordningene uten endringer. Alle er velkommen uansett rase sau, geit eller gjeterhund! Det er fortsatt en jobb å gjøre på gjeterhund for å få opp aktiviteten og bruken av gjeterhund. Rovdyr – Deler av fylke får føle på jerven sine herjinger. Til nå har vi hatt streif dyr. Hvor lang tid går det før vi får en etablering? Det må hente kompetanse sentralt som har erfaring med rovdyr. Vi må ta inn over oss at vi er i en overproduksjon. Viktig at vi ikke øker produksjonen, ta det med ut til lokallaga. Vedtak i styret I RSG vi skal legge trykk på slakteriene om produktutvikling og salg av Sau. Blåsjøvegen – Alt må prøves før vi gir oss i denne saken.

I 2018 har NSG sentralt satt opp 4 punkter det skal satses på

- Best mulig økonomi for sauebonden på kort og lang sikt.
- Medlemsverving, ca. 500 "ikke medlemmer".
- Sikre beiteretten og beite i utmarka.
- Øke bruk av Gjeterhund.

Overproduksjon – hvordan skal RSG takle nybygg og ungdom som ønsker å satse på sau. Vanskelig å nekte nye/unge som ønsker å starte i næringen. Kanskje vi/mange skal begrense antallet – min mening sier Bjørn Høyland. Apotekavtalen- Vitus og Apotek 1 har RSG avtale med. Lokallaga har avtalen med andre apotek kjeder. Rovdyr –Jan Helge Havsø, masse papir arbeid for å få ut erstatning på 2 lam. Vi lager en masse byråkrati. Dette må kunne gjøres lettere. Mange søknader.

Hallvard- ikke kjør opp prisen på rundballer opp når vi har et år som dette. Lage fonn for dårlige år. Marit Epletveit - Bondelaget har jobbet for å få til fonn. Dette har ikke blitt lagt inn i statsbudsjettet. Knut Tunheim – Hva har styret gjort for å få flere lag med på ledersamlingen? Styret har jobbet med dette. Noen mener det er for dyrt. Dårlig økonomi i lokallaga. Leif Håkon Korsbø – Større aktivitet i lokallaga. Få gang!!! Arne Berge – Sliter med

Gjeterhund. laget er blitt lagt ned i lokallaget. Ingen informasjon fra gjeterhund, lokalt eller fylkesvis.

Innlegg av Rolf Gjermund Fjeldheim – Totalmarked og situasjonen på sau.

Mer uttrykt i markedet nå, ser på prognosen for neste år og vurdere markedstrender for kjøtt generelt og sau og lam spesielt. Vi har allerede nå 1000 tonn på lager med 50/ 50 sau og lam. Gjorde noen grep før sesongen med frysefradrag- prisreduksjon innsats fra industrien og handelen – Eksport. Tiltak som virker men ikke noen varige tiltak.

Kjedene vanskelig å selge sammen volum ut av butikk– Ambisjonen for sesongen var: - selge minst samme totalvolum som i fjor, være leveringsdyktige fra starten. Leveransene av lam er optimalt med tidspunkt, vekt og kvalitet. Innspill fra Sandnes Sau og Geit: Fårikålens dag burde blitt flyttet til 1 nov. eller tatt vekk. Slik at vi kunne hatt fullt trykk på salg helt til 1 nov. Totalt til nå ligger vi 6% under salgshallene i 2016 ut fra butikk. I disse tallene er Industri kundene ikke med.

Utfordringer på sau.

Ekstraordinær prisreduksjon har fått forgang i salget, men fortsatt 135 tonn på reguleringslageret før sesong. Sau gjort mer attraktiv gjennom, pris, men svært usikker på situasjonen framover. Liten interesse i markedet for sau. Produktutvikling på sau trenger salg på nye produkt som gir nye store salgsvolum. Innspill fra salen - Før hadde vi et produkt av kjøttdeig som Familiedeig- blandingsprodukt. Kan vi kjøre inn lam i en slik familiedeig. Innspill fra salen – Årsaken til at vi har så mye sau nå er endringer i telledatoene, neste år kommer dere ikke til å få inn så mye sau. Nortura har kontroll på sine lager men ikke andre slakteriene sine lager. Innspill fra salen: Mange nisjer – styrer kjedene mer inn på nisje? Tanken er motsatt. Nisje er for å lage bredde i sortimentet. Kjedene er beviste på å ha en bredde i sortimentet. Kjedene ønsker å tjene penger – klar over prisdifferansen på produktene. Kjedene er litt metta på totalvarestrømmen og nisje. Siste prognose for september - inngangen i 2018. liten vekst i produksjon og litt dårligere salg. Innspill fra Bjørn Høyland, mener dette er defensivt. Svar - Lammekjøtt ikke lenger den lokkevaren det var før. Du løfter ikke pris på større volum.

Langtidsutsikter kjøtt 17 – Horisonten 2025

- Dekke norsk forbruket av kjøtt og egg
- Fradrag for antatte importkvoter
- Mange faktorer omdømme klima belastning Politikk, trender vegetarianere, dyrevelferd, helse og ernæring
- Langsiktig trend nedover for innkjøp av reint kjøtt av storfe, sau og lam og svin yngre kjøper mindre enn eldre.
- Ingen grunn til vekst, første kommende årene.

Besetningstørrelsen på sau endrer seg. Økning i besetninger opptil 49 sau og over 150 sau. Hvordan utvikler dette seg i årene som kommer?

Hva kan en trekke ut av dette? Lite tyder på at markedet løser dette enkelt. Selv med knallhard jobbing av alle, OEK, Nortura/Bransjen og handelen. Det vil bli utfordringen med sauen. Det viktigste er å ta ut en bedre pris på lam, så får sauen komme etter hvert. Det jobbes med sauen også. Vi er inne i en hestekur nå, flere vil gi seg. Normalnedgangen men også mange som fortsatt er under oppbygging. Det er ingen grunn til å øke produksjonen på hvert enkelt bruk nå. Vi har rett og god fart i salget! Stian Espedal: Er det blitt tatt inn islandskvotet? Kvoten er redusert. Å kutte importen er en dårlig politisk sak. Eirik Ravndal - Har Nortura Sau fra 2015 på regulerings lager? Svært lite. Litt for å "surve" kundene i sommerperiodene. Jan Helge Havsø – vi må vise hva vi holder på med. Reklamere for oss selv.

Kjell Erik Berntsen Leder i NSG.

Motiverende at det blir referert til møte om å gjøre hverandre gode. Det må vi alle gjøre. NSG er 70 år i år. Vi trenger aktive lokallag. Gode medlemsfordeler i NSG, på f.eks. småfe og gjeterhund forsikringen. Den kommer på toppen av Bondelaget sin avtale. Gå inn på Min Side – Sjekk adr. Registrer antall sau/geiter, gjeterhund Det er Innlogging for tillitsvalgte der en kan sjekke medlemslister, lage etiketter osv. Innspill fra salen: Er det mulig å få felles utsending av tekstmeldinger/mail. Lettere å endre registreringer på medlemmer? Svar: Ikke pr. i dag.

ROVDYR: I år har det vært et stort trykk på rovdyr – mye av tida har blitt brukt på dette. Vi har mange ting å ta tak i på utmark og beitebruk.

BEITEBRUKSPLAN: NSG har et ønske om at alle kommuner har en beitebruksplan. Lokallagene ønsker hjelp med f.eks. hvilke rettigheter har vi f.eks. med turveier som går i utmarksbeite/beiter og som kommer inn i beitebruksplanen. Greit å få slike ting avklart før en går til kommunen og forlanger en beitebruksplan.

SAUEAVL: Mange småraser. Er vi best i saueavl. Felles bredt avlsmål - samvirkeavl i væreringene – unikt. - Avlsframgang for alle. Innspill fra Gjesdal - Blir det en evaluering etter disse 2 årene med nye regler i Avlsrådet. Svar: Det blir evaluering og det kan bli tilpasninger. Reaksjoner på at det er satt inn så mange værere på Staur seminastasjon med 6 på ull i år. Hvorfor? Ringene kan ikke sette inn værere med 6 i ull. Allikevel står disse på seminastasjon. Svar: Værenen som kommer inn nå er kåra etter gamle regler. I år er det brukt ny metode, som er bedre. Dette vil bedre seg når alle er dømt etter nye metoden. Knut Tunheim: Er vi best på saueavl? Sauen er ikke holdbar! Nå endrer indeksen seg alt for ofte. Ser ikke effekten av endringen før vi endrer igjen. Vi må ikke endre for raskt. I Semin katalogen er det dyr med svarte flekker i ulla. Svar: Per Johan Lyse, Som lam har lammene svarte flekker i skinnet som blir svarte flekker i ulla når dyret er eldre.

Gjennomgang av rammebetingelser på geit.

GJETERHUND – NSG har ansvar for gjeterhund. Border Collie og Kelpie. Innspill fra Skjold: Kan det bli laget familiepakke på medlemskapet i NSG?

- Lagslovene skal revideres på landsmøte i 2018.
- Jordbruksforhandlingene 2018 skal også opp der.

Under jordbruksforhandlingene kom vi bedre ut etter brudd eller det vi hadde fått gjennom faglaga. Politisk medvind. Vi ønsker ikke full stopp i investeringstiltak. Anders Scanche Rettedal – NSG ufarliggjøre overproduksjonen, og ønsker at prisen går opp og spørsmål med markedsreguleringen. Dette blir feil, vi må få balanse i markedet før vi kan heve prisen.

Markedsituasjon – Geit. Overskudd av geitemelk. Tine har jobbet bra på produktutvikling. Lite overskudd i dag, men må holde trykket.

Markedsituasjonen – sau. Her har NSG holdt igjen litt, men innser alvoret. Sauebøndene har levert lettere lam som igjen utgjør en del tonn. Salget har økt i 2017. 1400 tonn mindre på lager i år enn i 2016. Anders Scanche Rettedal: - Dette har vært et dårlig år for Rogalandsbonden. Mange lam kommer inn til slakt etter at salget har stoppa. Disse havner inn på lager. Vi bør gå i samla tropp – alle bør redusere med et par sauer. Fort gjort å øke produksjonen igjen hvis det er nødvendig. Anders Scanche Rettedal: – Det ødelegger for hele næringen at NSG har bagatellisere situasjonene på lam. Kjell Erik Berntsen oppfordrer alle som kan, å redusere flokken med 5 %. Denne info kommer ut i Bondebladet, Nasjonen og sosiale medier. Savner et regnestykke på hva dette vi gjøre/koste oss.

GJERNNOMGANG AV KÅRING v/Arnhild Skjørestad.

Strengt krav på marg i ull på NKS. Forandringer på kåringsreglene av smårasene. Endringer i enkelte raser på kriteriene - rasepreg. Håndteringen av saken i Suldal ble håndtert feil. Vi skal lære av feil vi gjør, og bli bedre. Etter denne saken ble det tatt en gjennomgang av hvordan vi håndterer slike saker. Hvis det blir et krav fra NSG om at dommere skal dømme alene kommer antagelig dommere til å slutte. Det kan også bli et problem med heima kåringer. På NKS er 60 % er vraka på kåring pga. av marg. Sveinung Havrevoll – beklager det som skjedde på kåringsen i Suldal. Dommeren er velkommen tilbake. Geir Brattebø – Dommerne er for dårligere til å bruke skalaen. Er for redd til å bruke 10. Vindafjord er veldig fornøyd med å få flere dommere på sjået slik at vi kunne komme oss heim på ei grei tid. På øst dømmes det alene. Øst har fått problem med å få dommere.

LOKALLAG – VERARINGENES TIME.

Geir Brattebø: Fett går nedover og kraftfor forbruket øker. Værene raser ned i indeks. Per Johan: Det samme mener vi i Avlsrådet i vest, men andre steder er ikke enige. Nedstemt, men vi tar med oss saken videre. Spørsmål ang. ull registreringer på Fatland. Sveinung Havrevoll – Melding på kadaverhenting kun på nett. Kan ikke RSG legge trykk på at det går å ringe til Kadaverhenting? Det er store forskjeller på kadaverhenting, noen områder er folk snille og hjelper til. Andre er det strengere, kun på nett. Konklusjon: Forskjellige firma og forskjellige rutiner. Underskudd på Kåring 2016, Bjørn svarer: For å ikke havne i sammen situasjon i 2017 ble Kåringsavgiften ble bla annet økt med 10 kr. Det er det ingen innvendinger på. Diskusjon om en skal gå for en eller to dommere på kåringsene. Forskjell på antall lam og raser om en trenger en eller to dommere. Prisen på sauer – Livdyr. Setter vi ned prisen, kommer f.eks. Gjensidige til å sette ned taksten pr sau for rovdyr tap.

REGIONMØTER. Jan Helge Havsø: ønsker å ha flere regionmøter, der hele styret i lokallaget møter. Bokn: Savner region møter. Ønsker at vi får til dette. Når ønsker dere regionmøter? Ønsker innspill fra lokallaga.

RSG – trenger hjelp til å oppdatere listene over lokallagslederne, veraringene osv. Kan vi lage en rutine på dette? Gamle – Nye styre i lokallaget gir beskjed til fylkeslaget? Jan Helge Havsø: Lokallaget oppfordres til å gi lammekjøtt til skuler – eldrehjem sammen med info/film. Ønsker at lokallagslederne kunne kjørt ut regninger på kontingenten. Torill tar dette med seg inn i NSG. Det er et ønske at flere lokallag lager klippe kurs.Grillkampanje: Rogaland hadde kjørt en del kampanjer før NSG kjører kampanjen. Nå ser det ut som det skal bli en årlig happening. Da får vi stille alle mann.

REVEPREMIEN – Søknadsfristen er 1 desember. Jeger og Fisk har kontakter med jegere som tar rev. Ta kontakt med lokallaga. Det meldes om mye rev.

Hanne Elise – Erfaringsgrupper – fått penger av Fylke. Mye arbeid for lokallaga å søke. Kan RSG hjelpe med det? Erfaringsgruppene er veldig positivt. Kan vi hjelpe hver andre med søknaden?

Referat fra Ledermøte i RSG lørdag 21 oktober 2017.

INNLEGG AV OLAV HUSABØ.

Som sauebonde er det viktig å prøve noe nytt, av og til dummer en seg ut, men det er nødvendig for å komme videre. DEN GODE SAUEN! Spørsmål om hvordan er den gode sauene? Litt om seg selv. Valgte å gå fra fast jobb i Nortura til heiltidsbonde på sau.Satsa på 500 slaktelam. 2013 fikk han rovdyrangrep. SNO var ute, mistet 100 voksne og 150 lam. Sta og forsetter. Har enda problem med jerv. Det vanskelige, bare vi sauebønder som forstår det. Den gode sauer er mer verdifull en vi tror. Ønsker å fokusere på den gode sauene – slakteprisen er dårlig. NSG må jobbe med verdien av sauene. Det er dere som vet hvilken sau som er god. Vi må ha folk med oss som forstår oss. Vi skal ikke la oss bli herjet med, på kurs osv.... 20 % av flokken din er supersauer. Merk supersauene din i sauekontrollen. Egenskaper som vi trenger avl. På lammetallet trenger vi 2 lam. Hvorfor har vi kommet så feil ut på lammetallet i avlsarbeidet? Har lyst å innføre % tvillinger på avkom til vær. Vi trenger ikke lage alt slags fine registreringer som koster mye penger. Det er feil, når en har masse trillinger, firlinger, blir sittende igjen med 100 – 150 kopplam som skal fores opp på melke erstatning. Det blir feil. Vi sauebønder må ikke la seg "bli herja med". Sauebøndene blir ikke verdsatt nok. Innspill fra Knut Tunheim: Hadde vi følt din plan hadde vi tatt med oss morsiden også, ikke bare farssiden. Vi har nok planer på hann dyr siden, trenger en bedre plan for morsiden, Supersauene. Vi må ikke lage dette for vanskelig. 2 lam om våren, lemmer selv, passer på lammene sine, kommer heim med 2 fine lam om høsten. Fint slakt. Sauene er i godt hold og trenger ikke oppforing. Aldri noe sykdom hos disse. Kan vi prøver disse registreringer utenom avlsarbeidet vi har i dag? Har vi værere i Rogaland som har 90 % tvillinger etter seg. Hvor mange supersauer har vi Rogaland?

Mange registreringer blir for usikre pga. forskjeller i drivemåte og miljø. Viktig å skape miljø mellom generasjoner. Flere finner supersauene skaper miljø. Jeg sier at jeg ser bedre, men jeg

har et annet utkikkspunkt. Stol på ditt utkikkspunkt. Vi må kjempe for å drive med supersauen. I 2030 – blir det for dyrt å drive med lammetall på 2,6 lam. Kraftforet blir for dyrt. Må brukes til andre dyreslag, men det har svart seg å gi kraftfor til nå. Vi kunne jobbet enklere hvis vi hadde hatt en morlinje og en far rase. Lynnet på sauen er viktig. Spiller lynnet inn på hvordan en sau tar vare på lammene sine? Et godt lynne gjør hverdagen mye enklere. Vi bør ta bedre vare på disse gjeterhund folket. Viktig folk for å få en effektiv sanking. Takk til gjeterhund folket.

SAUEAVLEN INN I FRAMTIDA v/Bjørn Høyland.

Bekymret for avlen i framtida. Er bekymret for veraringer som slutter og vurderer å slutte. Bruker Gjesdal som eks. Ravndal – du ødelegger ikke miljøet selv om ringen slutter. Vi skal inseminere og selge værere selv om ringen slutter. Hvordan skal vi lage veraringene sterke? Tilslutningen til avl arbeidet går andre vegen. Bjerkreim – Mange besetninger der far går med væren, ungdommen vil ikke. Så lenge far går med væren er vi med. Nå han slutter vil vi ikke mer. Kari Melhus – Blickfelt har alt for mye makt. Det er endringer i indeksene hele tiden, værene daler i ind. Mer registreringer. Flere og flere slutter. Anders: Dette burde blitt tatt opp med Blickfelt og Avlsrådet. Det står i alle referat at Avlsrådet er klar over at flere slutter. Ingen hemmelighet. Flere registreringer og sikrere registreringer mindre avlsmiljø. Det skulle ikke blitt satt inn værere etter dyr før sauen var 3 år. Da hadde vi fått en bedre morlinje. Som Husabø sa det er enkelt, vil få flere ungdommer med oss. Hanne Elise Lindal: Veraringene må jobbe med å få ungdommen med oss, veraringene blir en gjeng med eldre karer. Kanskje vi skulle laget rekruteringslag for ungdommen. Viktig at vi tar ungene med oss både i heia, kåringer osv... Bjørn: Viktig at vi ikke flagger ut avlsarbeidet i Norge.

Avlsrepresentanten i Rogaland er vårs stemme inn i Avlsrådet. Torill – styret sin representant inn i Avlsrådet. Tar innspillene med seg. Husk at ikke bare er Rogaland som bestemmer. Regionene går over flere fylker. Får vi mindretall så må vi akseptere dette. Avlsrådet er et rådgivende organ. Det er styret i NSG som bestemmer. Mange ringer føler at en mann styrer avlen i Norge. Det blir feil. Kåre Brekken: En ting vi snakker lite om er sauekontrollen. Hvis flere starter med registreringer får enn automatisk større interesse. Sauekontrollen er godkjent som dokumentasjon for erstatning rovdyr, erstatninger og forsikringer. Skal vi gå for å verve flere medlemmer i sauekontrollen? Anders Scanche Rettedal: Vi må skryte av alle flotte dyra vi får fram i avlsarbeidet. På sosiale media om hvor mye negativt det er der om avlsarbeidet. Bjørn: Viktig at veraringene sier noe om veraringene i f.eks. Årsmøte til lokallaget. Kommuniser ut hva veraringene arbeider med. Sveinung – vi prøver å få dette med i erfaringsgruppene vi har starta. Bruk sauekontrollen. Gode tilbakemeldinger.

Stiller spørsmål med bruken av alle disse dataen vi registrere?

Tor Blickfelt sa på Sola at det ikke er et ønske å ha med alle. Kun den harde kjernen. Leif Håkon Korsbø -Vi må klare snakke positivt om arbeidet veraringene gjør. Vi må ikke ødelegge dette selv. Mange medlemmer føler at tiden ikke strekker til. Samvittigheten tar over – slutter i ringen. Torill - I veraringen er det ikke registreringene som skremmer vekk nye medlemmer, men det er strenge regler for å bli med i veraringen. Lukket besetning, karantene osv. Anders: Per Johan har et godt innlegg på Lammekongressen som alle burde

fått med seg. Der viser det før og etter han starta med ring/avl arbeid. Avlsarbeid er så enkel. Bruk det beste på det beste så vil du få en avlsframgang. Alle driver avlsarbeid om ikke i ring så i egen flokk. Knut Thunheim: Ber om at RSG går for Jon Olav Husabø sitt forslag. Få en holdbar sau. Ikke ta lam til semin fra unge sauer – men venter til sauen er 3 år før en blir brukt i avl. Bjørn: Kjernen ligger i Sauekontrollen? Hvordan skal vi få flere med i sauekontrollen. Dette må ta med oss i lokallaga. Det er hjelp å få av rådgivere på slakteriene. Skal vi styrke kompetansen på sauekontrollen i personer i lokalstyrene. RSG blir utfordret til styret til å lage et opplegg for tema; sauekontrollen. Tidsfrist - regionsamlingene. Kåre Brekken: Brukerveiledningen i sauekontrollen er så bra, er dette nødvendig?

Oppsummering

Det er oppdaget fotråte i Bjerkreim. Viktig at vi fotbader ved kjøp og salg. Fylkeslag, lokallag må oppfordre til at det blir gitt penger til fotråte prosjektet. Det er så viktig at det står folk og sjekker dette på slakteriene i flere år framover. Denne gangen har vi ikke fag på ledermøte, men satt av tid til å diskutere. En engasjert gjeng og mange gode diskusjoner.

Forslag: styre går ut med melding om at alle redusere med 3 - 5 % mindre slakt. Vi skal vise at vi skal redusere antall og ikke øke. Kanskje ikke pare alle lammene? Bruk Bondevennen.

Steiger sau v/ Konrad Fagereng : Takket for invitasjonen – setter pris på det. Veldig lærerikt. Litt andre utfordringer på Steiger sauen.